

СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ НОВОУТВОРЕНЬ В АНГЛОМОВНИХ ЗАСОБАХ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Статтю присвячено питанню використання новоутворень в англomовних електронних та друкованих засобах масової інформації. Розглянуто способи деривації інноваційних лексем та проаналізовано їх вживання в сучасній англomовній пресі. Особливу увагу приділено висвітленню питання дії механізму аналогії в системі словотворення англійської мови.

Ключові слова: новоутворення, засоби масової інформації, неологізми, деривація, аналогія.

Сучасні науковці вважають мову носієм суспільної й особистої свідомості, способом вираження цієї свідомості, передачі та збереження інформації від покоління до покоління [4, с. 255]. Ґрунтуючись на цьому визначенні мови, можна стверджувати, що вона є не лише засобом передачі інформації, а й засобом вираження думок та почуттів співрозмовників. Кожна мова світу відображає специфічні культурні особливості певної нації чи країни, стан її науково-технічного та духовного розвитку. Мова – універсальний засіб спілкування – використовується в усіх сферах діяльності людини для здійснення комунікації між співрозмовниками в реальному часі, для листування або спілкування в мережі Інтернет. Усе вищезазначене свідчить про невичерпне значення мови в житті як однієї людини, так і всього суспільства загалом. Адже мова є засобом не лише збагачення внутрішнього світу особистості, а й досягнення певної мети кожної людини.

Саме тому, з огляду на різноманітні функції та призначення мови, з'являються характерні новоутворення, що не можуть залишатися непоміченими видатними науковцями й лінгвістами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про те, що питанню способів творення та особливостей вживання неологізмів у сучасній англійській мові приділяли увагу такі мовознавці, як: М.Ф. Алефиренко, М.М. Болдирьов, А.Ю. Зацний, А.Е. Левицький, Р.К. Махачашвілі та ін. Проте ще й досі не існує єдиної системи способів творення лексичних новоутворень, а отже, питання специфіки їх використання залишається відкритим і потребує подальшого вивчення. На нашу думку, для здійснення ґрунтовного дослідження необхідно використовувати комплексний підхід до аналізу дериваційних явищ у системі англійського словотвору. Важливим елементом дослідження є також механізм аналогії, що активно функціонує в сучасній англійській мові.

Мета статті – розглянути всі шляхи поповнення словникового складу англійської мови в аспекті системності, визначити найбільш продуктивні способи творення лексичних інновацій.

На нинішньому етапі теорія неології практично не має в своєму розпорядженні жорстких дефініцій неологізму, проте постійне зростання кількості новостворів і включення їх у подальші словотворчі парадигми вимагають вироблення більш сучасного підходу до визначення поняття нового слова. У зв'язку з онов-

ленням мови у лінгвістиці окреслився ряд проблем, найважливішими з яких є визначення поняття нового слова та виявлення критерію, за яким слово може мати статус неологізму.

Щоб відповідати кожному з етапів розвитку всіх сфер суспільного буття, мовний матеріал має невпинно й динамічно реформуватися. На думку М.Ф. Алефиренко, М.М. Болдирьова та інших сучасних дослідників, сам процес розвитку мови безпосередньо пов'язаний з акумуляцією людського досвіду, знань і вмінь. Цілісне дослідження динаміки розвитку словникового складу англійської мови зумовлює необхідність розкриття конкретних питань, що стосуються способів творення інноваційних одиниць спілкування. Саме М.М. Болдирьов наголошує на важливості усвідомлення, що структура та зміст внутрішнього світу людини принципово відрізняються від того, що ми виявляємо в на-вколишньому світі [1, с. 43–44].

Про темпи збагачення словникового складу англійської мови на початку нового сторіччя свідчить, наприклад, той факт, що тільки за січень 2002 р. редакційною колегією словника Collins Gem English Pocket Dictionary було зареєстровано 140 неологізмів.

Говорячи про специфіку використання новоутворень у сучасних друкованих англійських ЗМІ, варто пам'ятати про необхідність чіткого визначення способів утворення неологізмів в англійській мові. Як відомо, словниковий склад англійської мови постійно оновлюється, тобто відзначається здатністю до еволюційної самоорганізації. У дослідженнях Р.К. Махачашвілі, присвячених проблемам поповнення словникового складу англійської мови на сучасному етапі, розглядаються різноманітні механізми творення лексики.

До найпоширенішого способу утворення неологізмів у сучасній англійській мові А.Е. Левицький, А.Ю. Зацний та інші відносять *афіксацію*. Свій вибір вони пояснюють тим, що більша кількість новоутворень в англійській мові з'явилася саме завдяки додаванню суфіксів, префіксів чи флексій до кореня або основи вже існуючого слова, таким чином змінивши не лише його граматичне, а й лексичне значення.

До таких новоутворень належать слова: *microwork* (незначна праця), *microboredom* (найменша ознака нудьги), *micro-financing* (дуже незначна сума фінансування), *micro-entrepreneurs* (незначні підприємці), *cleantech* (чисті технології), *sociobiology* (соціобіологія) тощо.

Вони зустрічаються в електронних статтях ресурсу "Examiner.com", автором яких є Л. Джана (Leila Janah). Журналістка використовує ці новоутворення в своєму інтерв'ю на тему "Людський інтелект – це зелений експорт" ("Human Intelligence is a Green Export"): "Microwork gives marginalized people a chance to earn a living by playing a vital role in the business processes of big companies. In parallel, the organization assists local entrepreneurs in running microwork centers, helping to grow a new pool of business talent across the developing world" [5].

Слово "microwork", утворене приєднанням префікса "micro" до іменника "work", у цьому випадку позначає будь-яку незначну працю, що може забезпечити абсолютно кожну знедолену чи нужденну людину. Це слово з'явилося в англійському лексиконі саме через появу нового підвиду діяльності, яке потребувало конкретної назви.

Досить поширеним способом утворення неологізмів у сучасній англійській мові є *механізм словоскладання*, що зумовлює виникнення значної кількості

мовних інновацій шляхом складання двох або більше слів для утворення нових лексем. За допомогою словоскладання лексичного типу словниковий склад англійської мови поповнився низкою інновацій, серед яких *elderproof* (вдосконалення для людей похилого віку), *familymoon* (родинний медовий місяць), *sleeveface* (неймовірна жанрова фотографія), *lifecasting* (використання відео, щоб поділитися власною думкою) тощо.

Ще одним способом деривації лексем у сучасній англійській мові вважається *афіксоскладання*, що базується на злитті двох афіксів з метою утворення нової лексеми. Іноді цей механізм називають *елементоскладанням*. Аналізуючи дериваційні властивості цього способу, зазначимо, що за його допомогою останнім часом англійська мова поповнилась такими інноваціями, як: *burgernomics* (БігМачний індекс), *CompuCom* (комп'ютерне приладдя), *eco-friendly* (той, що добре ставиться до навколишнього середовища), *Eurospeak* (європейський діалект), *e-zine* (електронний журнал), *infoganda* (управління сприйняттям) тощо.

Наприклад, слово *Eurospeak*, що позначає явище європейського діалекту, було використано в статті “Чи може Європа бути врятованою?” (“Can Europe Be Saved?” – видання “TheNewYorkTimes”, 12 січня 2011 р.: “In the 1980s and ‘90s this “widening” was accompanied by “deepening,” as Europe set about removing many of the remaining obstacles to full economic integration. (Eurospeak is a distinctive dialect, sometimes hard to understand without subtitles)”) [6].

Це слово з'явилося унаслідок соціального явища, так званого європейського діалекту англійської мови, що суттєво відрізняється від американського варіанта англійської мови й потребує певної дефініції.

Одним із найпродуктивніших способів деривації вважають також *телескопію*, що позначає утворення нової лексичної одиниці з двох або трьох слів шляхом усічення хоча б одного з компонентів. Саме за участю цього механізму останнім часом в англійській мові були утворені такі інновації, як: *collabulary* (*collaborative* + *vocabulary*) – міжнародний науковий словник комп'ютерної лексики, *jumbrella* (*jumbo* + *umbrella*) – велика парасолька, *Chindia* (*China* + *India*) – об'єднана економічна сила Китаю й Індії, *fratire* (*fraternity* + *satire*) – братерська сатира, *blizzaster* (*blizzard* + *disaster*) – катастрофічна снігова буря тощо.

Наприклад, на сторінках всесвітньої мережі Інтернет знаходимо таке речення: “And if you want to stay in the comfort of your home, justpost a photo of your backyard blizzaster” [8]. Таким чином М. Ракоці (Mary Rakoczy) привертає увагу читача до вельми цікавого явища, яке ще на той час не мало дефініції в сучасному англійському лексиконі.

Важливим механізмом появи інноваційних лексем у сучасній англійській мові є творення нових слів за *аналогією*. Неологізми останніх років, що виникли таким способом, у багатьох випадках продовжують низку попередніх утворень. Так, слово *estatescape* (пейзаж, архітектура новобудов) є новим кільцем у ланцюзі одиниць, що побудовані за зразком слова *landscape* і позначають різноманітні краєвиди, пейзажі: *cityscape* (пейзаж міста), *riverscape* (пейзаж річки), *roofscape* (пейзаж дахів міста), *seascape* (пейзаж моря), *streetscape* (пейзаж вулиці), *smogscape* (пейзаж густого туману).

Необхідно зазначити, що створення нових слів за аналогією, тобто за зразком конкретного існуючого слова, є дієвим механізмом формування нових формантів. О.С. Кубрякова у своїх працях дотримується думки, що аналогія за лексичним зразком є найпростішим механізмом словотворення.

Творення нових одиниць номінації як за зразком конкретних мовних одиниць, так і за звичними комбінаціями свідчить про те, що дуже важливою є роль аналогії як засобу пізнання світу. Варто усвідомлювати, що структура та зміст внутрішнього світу людини принципово відрізняються від того, що ми виявляємо в навколишньому світі [2, с. 43–44].

У цей час мовознавець Н.С. Лиса зазначає, що кількість інновацій на лексичному рівні практично незчисленна, оскільки вони виникають не в мові взагалі як системі об'єктивно існуючих, соціально закріплених знаків, а в реалізації цієї системи – у мовленні конкретних носіїв, і далеко не всі інновації закріплюються в мові. Так, наприклад, за свідченням дослідників, щороку в світі реєструють майже 800 тис. рекламних знаків, значна частина яких – слова.

До загального вжитку, в першу чергу, потрапляють такі мовні новотвори, які передають актуальні поняття. Закріпленню нових одиниць багато в чому сприяє також їх популяризація через засоби масової комунікації та рекламу. О.А. Стишов доцільно зазначає, що в збільшенні інтенсивності спілкування, а відтак, і використанні мовних інновацій досить важливими є ЗМІ. Це можна співвіднести з процесом соціалізації, у якому виділяють такі етапи, як: *усвідомлення слова, інтерес до нього, його оцінка, період випробування, прийняття або неприйняття*. А.Е. Левицький упевнений, що чим простішою є структура неологізму, тим більше шансів у нього бути прийнятим мовою [3, с. 73].

Проаналізувавши статтю “Неназвані” – таємнича фантастична книга, яку неможливо пропустити (“‘Unspoken’ is a mysterious fantasy that cannot be missed”), написану М. Лайонс (Marian Lyons), ми виявили новоутворення “fangirliness”, що означає “прихильність з боку жіночої половини людства”: “Let me just get it out there that ‘Unspoken’ is AWESOME and I cannot be held responsible for the amount of fangirliness that will be in this post” [7].

Цей неологізм був утворений шляхом злиття двох слів: “fan” (фанат, прихильник) та “girl” (дівчина); а також шляхом додавання афіксів “-y” та “-ness”. Дослідження інших джерел виявили схожість у використанні новоутворень.

Висновки. Результати проведеного дослідження свідчать про те, що найпродуктивнішими способами творення лексичних інновацій продовжують залишатись афіксація та словоскладання. Крім того, значної продуктивної активності набуває телескопійний спосіб словотвору.

На невпинний процес розвитку мови впливають різні чинники (внутрішні та зовнішні), англійська мова перебуває в постійному русі, вдосконалюється та розвивається.

Говорячи про внутрішні фактори, що впливають на розвиток англійської мови, маємо наголосити на явищі аналогії, яке вже було висвітлено вище. Таким чином, з'являються абсолютно нові слова, що мають зовсім інше лексичне значення, емоційне забарвлення, вони доносять до читача не лише думку мовця, а і його почуття, емоції тощо.

Говорячи про зовнішні чинники впливу на розвиток англійської мови, варто виокремити численні соціальні фактори, коли користувачі англійської мови потребують нових слів для вираження власних думок чи почуттів. Також зазначимо, що невпинним є процес технічного розвитку. У всьому світі з'являються нові винаходи й механізми, що також потребують назви. Нові процеси та відкриття теж потребують певної дефініції, що є причиною появи інноваційних одиниць в англійській мові. Вони поширюються, входять у постійний ужиток кори-

стувачів мови й таким чином підтримують англійську мову в постійному розвитку, що є свідченням того, що мова є справді динамічною. І найкраще відображають спектр новоутворень саме ЗМІ, які є джерелом сучасної англійської мови.

Пропонований погляд на способи словотвору англійської мови визначає й деякі перспективні напрями досліджень. У межах цього підходу залишаються невирішеними чимало проблем у сфері включення інноваційних мовних одиниць у нові словотвірні парадигми. Не менший інтерес становить і проблема розгляду всіх шляхів поповнення словникового складу англійської мови в аспекті системності.

Список використаної літератури

1. Алефиренко Н.Ф. “Живое” слово: Проблемы функциональной лексикологии : [монография] / Н.Ф. Алефиренко. – М. : Флинта : Наука, 2009. – 344 с.
2. Болдырев Н.Н. Оценочная метареферентация: проблемы изучения и описания / Н.Н. Болдырев // Когнитивные исследования языка : сб. науч. тр. / [гл. ред. сер. Е.С. Кубрякова, отв. ред. вып. Н.Н. Болдырев]. – М. : ИЯз РАН ; Тамбов : Издательский дом ТГУ им. Г.Р. Державина, 2009. – Вып. V. Исследование познавательных процессов в языке. – С. 43–51.
3. Левицкий А.Э. Горизонты развития неологии XXI века / А.Э. Левицкий // Горизонты современной лингвистики: Традиции и новаторство: сб. в честь Е.С. Кубряковой. – М. : Языки славянских культур, 2009. – С. 350–364.
4. Шапар В.Б. Психологічний тлумачний словник / В.Б. Шапар. – Х. : Прапор, 2004. – 640 с.
5. Graham J.L. Human Intelligence is a Green Export / J.L. Graham // Examiner. – 2011. – Apr. 10.
6. Krugman P. Can Europe Be Saved? / P. Krugman // The New York Times. – 2011. – Jan. 12.
7. Lyons M. Unspoken' is a mysterious fantasy that cannot be missed / M. Lyons // Examiner. – 2012. – Oct. 24.
8. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://wordspy.com/words/blizzaster.asp>.

Стаття надійшла до редакції 12.11.2012.

Матюха Г.В., Радева К.Ю. Специфика использования новообразований в англоязычных средствах массовой информации

Статья посвящена вопросу употребления новообразований в англоязычных электронных и печатных средствах массовой информации. Рассмотрены способы деривации инновационных лексем и проанализировано их употребление в современной английской прессе. Отдельное внимание уделено освещению вопроса действия механизма аналогии в системе словообразования английского языка.

Ключевые слова: новообразования, средства массовой информации, неологизмы, деривация, аналогия.

Matyukha G., Radeva K. Peculiarity of using of neologisms in the English-language mass media

The article focuses on the use of neologisms in the English-language electronic and print media. The methods of derivation of innovative lexemes are regarded in it and their use in modern English press is analyzed in this article. Particular attention is given to the problems of the mechanism of analogy in the derivation of the English language.

Key words: neologisms, Mass Media, derivation, analogy.